

भारत का राजपत्र

The Gazette of India

भारताचे राजपत्र

असाधारण
EXTRAORDINARY
 असाधारण

भाग 12 अनुभाग 1
Part XII Section 1
 भाग बारा अनुभाग 1

प्राधिकार से प्रकाशित
PUBLISHED BY AUTHORITY
 प्राधिकाराद्वारे प्रकाशित

सं. 1	नई दिल्ली, अगस्त 15-21, 2019/24-30 श्रावण (शक) 1941	[खंड 18]
No. 1]	NEW DELHI, AUGUST 15-21, 2019/24-30 SHRAVAN (SAKA) 1941	[Vol. 18]
अं. १]	नवी दिल्ली, ऑगस्ट १५-२१, २०१९/२४-३० श्रावण (शके) १९४१	[खंड १८]

स्वतंत्र संकलन म्हणून फाईल करण्यासाठी या भागाला वेगळे पृष्ठ क्रमांक दिले आहेत.

विधि और न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, अगस्त 15-21, 2019/24-30 श्रावण (शक) 1941

- (1) दि ऑल हंडिया सर्विसेस एक्ट, 1951, (2) दि प्रोबेशन ऑफ ऑफेन्डस एक्ट, 1958, (3) दि ओथर्स एक्ट, 1969, (4) दि अंथोरिटेटिव टेक्स्ट्स (सेन्ट्रल लॉज) एक्ट, 1973, (5) दि गवर्नर्स (इमॉल्युमेन्ट्स, अलॉउन्सेस अँन्ड प्रिक्लिनेजेस) एक्ट, 1982, (6) दि सेन्ट्रल एज्युकेशनल इन्स्टिट्युशन्स (रिझर्वेशन इन अँडमिशन) एक्ट, 2006, (7) दि मेन्टेनन्स अँण्ड वेल्फेअर ऑफ पेरेन्ट्स अँण्ड सिनियर सिटिंग्नन्स एक्ट, 2007, (8) दि अनअॉर्गनाईज्ड वर्कर्स सोशल सिक्युरिटी एक्ट, 2008, (9) दि नेशनल इन्हेसिगेशन एजन्सी एक्ट, 2008, (10) दि बर्थस, डेथस् अँण्ड मरेजेस रजिस्ट्रेशन एक्ट, 1886, (11) दि डिपार्टमेंट इन्क्वायरीज (इन्फोर्समेंट ऑफ अटेंडन्स ऑफ विटनेसेस अँण्ड प्रॉडक्शन ऑफ डॉक्युमेंट्स) एक्ट, 1972, (12) दि प्रि-कन्सेशन अँण्ड प्रि-नेटल डायग्नोस्टिक टेक्निक्स (प्रोहिबिशन ऑफ सेक्स सिलेक्शन) एक्ट, 1994, (13) दि ग्राम न्यायालयाज् एक्ट, 2008, (14) दि नेशनल फूड सिक्युरिटी एक्ट, 2013, (15) दि प्रोहिबिशन ऑफ एम्लॉयमेंट अंज मॅन्युअल स्कॉल्जन्स अँण्ड देशर हॅबिलिटेशन एक्ट, 2013 के मराठी अनुवाद राष्ट्रपती के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और ये प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधि) अधिनियम, 1973 (1973 का 50) की धारा 2 के खण्ड (क) के अधीन उनके मराठी प्राधिकृत पाठ समझे जायेंगे।

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

New Delhi, AUGUST 15-21, 2019/24-30 SHRAVAN (SAKA) 1941

The Translation in Marathi of (1) The All-India Services Act, 1951, (2) The Probation of Offenders Act, 1958, (3) The Oaths Act, 1969, (4) The Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973, (5) The Governors (Emoluments, Allowances and Privileges Act, 1982, (6) The Central Educational Institutions (Reservation in Admission) Act, 2006, (7) The Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens Act, 2007, (8) The Unorganised Workers' Social Security Act, 2008, (9) The National Investigation Agency Act, 2008, (10) The Births, Deaths and Marriages Registration Act, 1886, (11) The Departmental Inquiries (Enforcement of Attendance of Witnesses and Production of Documents) Act, 1972, (12) The Pre-Conception and Pre-natal Diagnostic Techniques (Prohibition of Sex Selection) Act, 1994, (13) The Gram Nyayalayas Act, 2008, (14) The National Food Security Act, 2013, (15) The Prohibition of Employment as Manual Scavengers and their Rehabilitation Act, 2013 are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be the authoritative texts thereof in Marathi under clause (a) of Section 2 of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

विधि व न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नवी दिल्ली, ऑगस्ट १५-२१, २०१९/२४-३० श्रावण (शके) १९४१

गुढील अधिनियमांचे म्हणजे (१) दि ऑल इंडिया सर्किसेस अॅक्ट, १९५१, (२) दि प्रोबेशन ऑफ ऑफेंडर्स अॅक्ट, १९५८, (३) दि ओथर्स अॅक्ट, १९६९, (४) दि अंथोरिटेटिव टेक्स्ट्स (सेंट्रल लॉज) अॅक्ट, १९७३, (५) दि गवर्नर्स (इमॉल्युमेन्ट्स, अलॉउसेस अॅण्ड प्रिव्हिलेजेस) अॅक्ट, १९८२, (६) दि सेंट्रल एज्युकेशनल इन्स्टिट्युशन्स (रिझर्वेशन इन अंडमिशन) अॅक्ट, २००६, (७) दि मेंटेनेंस अॅण्ड वेल्फेर ऑफ पेरेंट्स अॅण्ड सिनियर सिटिंग्स अॅक्ट, २००७, (८) दि अनआर्गनाईज्ड वर्कर्स सोशल सिक्युरिटी अॅक्ट, २००८, (९) दि नेशनल इन्कोस्टिगेशन एजन्सी अॅक्ट, २००८, (१०) दि बर्थ्स डेथ्स अॅण्ड मेरेजेस रजिस्ट्रेशन अॅक्ट, १८८६, (११) दि डिपार्टमेंटल इन्क्वायरिज (इफोर्समेंट ऑफ अटेंडन्स ऑफ विटनेसेस अॅण्ड प्रॉडक्शन ऑफ डॉक्युमेंट्स) अॅक्ट, १९७२, (१२) दि प्रि-कन्सेप्शन अॅण्ड प्रि-नेटल डायग्नोस्टिक टेक्निक्स (प्रोहिबिशन ऑफ सेक्स सिलेक्शन) अॅक्ट, १९९४, (१३) दि ग्राम न्यायालयाज् अॅक्ट, २००८, (१४) दि नेशनल फूड सिक्युरिटी अॅक्ट, २०१३, (१५) दि प्रोहिबिशन ऑफ एम्लॉयमेंट ऑज में युअल स्कॅचेन्जर्स अॅण्ड देअर रिहॅबिलिटेशन अॅक्ट, २०१३ या अधिनियमांचा मराठी अनुवाद याद्वारे, राष्ट्रपतीच्या प्राधिकाराने प्रसिद्ध करण्यात येत असून प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधि) अधिनियम, १९७३ (१९७३ चा ५०) याच्या कलम २, खंड (क) अन्वये हा अनुवाद त्या अधिनियमांचे प्राधिकृत पाठ आहेत असे समजले जाईल.

जन्म, मृत्यु व विवाह नोंदणी अधिनियम, १८८६

(१८८६ चा अधिनियम क्रमांक ६)^१

[१९ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी यथाविद्यमान]

[८ मार्च, १८८६.]

विवक्षित जन्म व मृत्यु यांच्या ऐच्छिक नोंदणीबाबत, विवक्षित जन्म, मृत्यु व विवाह यांच्या नोंदवह्या ठेवण्यासाठी सर्वसाधारण नोंदणी कार्यालये स्थापन करण्याबाबत व अन्य विवक्षित प्रयोजनांबाबत तरतूद करण्यासाठी अधिनियम.

ज्याअर्थी, विवक्षित व्यक्तिकर्गामधील जन्म व मृत्यु यांच्या ऐच्छिक नोंदणीसाठी, त्या जन्मांची व मृत्यूंची १८७२ चा माणि १८७२ चा अधिनियम ३रा^२ किंवा 'भारतीय ख्रिस्ती विवाह अधिनियम, १८७२' व * 'पारशी विवाह व १९५. घटस्फोट अधिनियम, १८६५' यांखाली नोंदवलेल्या विवक्षित विवाहांची नोंदणी अधिक परिणामकारक करण्यासाठी १८६५ चा माणि ते जन्म, मृत्यु व विवाह यांच्या नोंदवह्या ठेवण्याकरिता सर्वसाधारण नोंदणी कार्यालये स्थापन करण्यासाठी १९५. तरतूद करणे समयोचित आहे ;

आणि ज्याअर्थी, नोंदवह्या ज्या देशामध्ये ठेवण्यात आल्या असतील त्या देशाच्या कायद्याद्वारे विशेष करून व्यादिष्ट केलेल्या कर्तव्याच्या पालनार्थ आवश्यक असेल तेवढे सोडून एरही, ठेवलेल्या विवक्षित विद्यमान नोंदवह्यांचे अधिप्रमाणन व अभिरक्षा यांच्याकरिता तरतूद करणे आणि त्या नोंदवह्यांतील नोंदीच्या नकला पुराव्यामध्ये रवीकार्य असतील हे घोषित करणे हे देखील समयोचित आहे ;

त्याअर्थी, पुढीलप्रमाणे अधिनियम करण्यात येत आहे :—

प्रकरण एक

प्रारंभिक

१. (१) या अधिनियमास, जन्म, मृत्यु व विवाह नोंदणी अधिनियम, १८८६ असे म्हणावे ; आणि संक्षिप्त नाव व (२) [केंद्र सरकार] *[राजपत्रातील] अधिसूचनेद्वारे निर्देशित करील अशा दिनांकास^३ तो, अंमलात एईल.

* *

*

*

*

*

२. या अधिनियमाचा 'विस्तार' [१ नोव्हेंबर, १९५६ च्या लगतपूर्वी 'भाग ख' राज्यामध्ये समाविष्ट विस्तार. असलेली राज्यक्षेत्रे] खेरीजकरून संपूर्ण भारतभर आहे.]

१ उद्देश व कारणे यांचे निवेदन याकरिता पहा : गॅंडेट ऑफ इंडिया, १८८५, भाग पाच, पृष्ठ १२ ; प्रवर समितीच्या अहवालाकरिता पहा : गॅंडेट ऑफ इंडिया, १८८६, भाग चार, पृष्ठ १०३ ; आणि परिषदेतील कामकाजाकरिता पहा : गॅंडेट ऑफ इंडिया, १८८५, पुरवणी, पृष्ठे १४ व ८७ आणि गॅंडेट ऑफ इंडिया, १८८६, पृष्ठ २९०.

२ आता 'विशेष विवाह अधिनियम, १९५४' पहा.

३ अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "गव्हर्नर जनरल-इन-कौन्सिल" या शब्दांऐवजी घातले.

४ अनुकूलन आदेश, १९३७ द्वारे "गॅंडेट ऑफ इंडियामधील" या शब्दांऐवजी घातले.

५ १ ऑक्टोबर, १८८८, पहा ; गॅंडेट ऑफ इंडिया, १८८८, भाग एक, पृष्ठ ३३६.

६ १८९१ चा १२ या सुधारणा अधिनियमाद्वारे पोटकलम (३) निरसित.

७ अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे मूळ कलमाऐवजी घातले.

८ 'संथाळ परगणा धाराबंदी विनियम' (१८७२ चा ३), कलम ३ द्वारे तो संथाळ परगण्यात अंमलात असल्याचे घोषित करण्यात आले आहे. 'वन्हाड विधि अधिनियम, १९४१' (१९४१ चा ४) याद्वारे तो वन्हाडवरही अंशातः विस्तारित करण्यात आला आहे.

९ अनुकूलन आदेश, १९५६ द्वारे "भाग ख राज्ये" या ऐवजी घातले.

* आता पारशी विवाह व घटस्फोट अधिनियम, १९३६ पहा.

व्याख्या.

३. या अधिनियमामध्ये विषय किंवा संदर्भ यात काही प्रतिकूल नसेल तर,—

“स्वाक्षरी” यामध्ये निशाणी करणारी व्यक्ती आपले नाव लिहिण्यास असमर्थ असेल तर निशाणीचा समावेश होतो ;

“विहित” याचा अर्थ, या अधिनियमाखाली * * * * केलेल्या नियमांद्वारे विहित केलेले, असा आहे ; आणि

“निबंधक, जन्म व मृत्यु” याचा अर्थ, या अधिनियमाखाली नियुक्त केलेला निबंधक, जन्म व मृत्यु, असा आहे.

स्थानिक ४. अधिनियमातील किंवा त्याखाली केलेल्या कोणत्याही नियमातील कोणत्याही गोष्टीमुळे, विशिष्ट कायद्यांची स्थानिक क्षेत्रांमधील जन्म व मृत्यू यांच्या नोंदणीची तरतूद करण्यासाठी यापूर्वी किंवा यानंतर पारित केलेल्या व्यावृत्ती, कोणत्याही कायद्यावर परिणाम होणार नाही.

वेळोवेळी ५. या अधिनियमाद्वारे प्रदान करण्यात आलेले अधिकार प्रसंगानुसार आवश्यक असेल त्याप्रमाणे वेळोवेळी वापरावयाचे व परता येतील.

अधिकार.

प्रकरण दोन

जन्म, मृत्यू व विवाह यांची सर्वसाधारण नोंदणी कार्यालये

सर्वसाधारण
नोंदणी
कार्यालयांची
स्थापना व
महानिबंधकाची
नियुक्ती.

६. (१) प्रत्येक [राज्य शासन]—

(क) या अधिनियमाखाली नोंदलेले जन्म व मृत्यू किंवा (विवक्षित प्रकरणी विवाह पद्धतीबाबत तरतूद करण्यासाठी) १८७२ चा अधिनियम तीन^३ अथवा ‘भारतीय ख्रिस्ती विवाह अधिनियम, १८७२’ १८७२ चा याखाली किंवा मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण मूळ दिवाणी अधिकारितेच्या स्थानिक सीमांच्या पलिकडे १५.

* ‘पारशी विवाह व घटस्फोट अधिनियम, १८६५’ याखाली नोंदलेले विवाह यांच्या नोंदवण्यांच्या ज्या प्रमाणित १८६५ चा प्रती या अधिनियमाखाली किंवा या अधिनियमाद्वारे सुधारणा केलेल्या अशा लगतपूर्वी निर्दिष्ट केलेल्या तीन १५. अधिनियमांपैकी कोणत्याही अधिनियमाखाली त्याच्याकडे पाठवण्यात येतील त्या प्रमाणित प्रती ठेवण्यासाठी सर्वसाधारण नोंदणी कार्यालय स्थापन करील ; आणि

(ख) त्या कार्यालयाच्या प्रशासनाखालील क्षेत्रांकरिता, महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह या पदनामाच्या अधिकाऱ्याची त्या कार्यालयाचा प्रभारी म्हणून नियुक्ती करू शकेल.

* * * * *

सर्वसाधारण
नोंदणी
कार्यालयांने
निर्देशिका
ठेवावयाच्या.

७. प्रत्येक महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह हा, या अधिनियमाखाली किंवा १८७२ चा अधिनियम तीन^३

याखाली, ‘भारतीय ख्रिस्ती विवाह अधिनियम, १८७२’ किंवा या अधिनियमाद्वारे विशेषित केलेला असा “पारशी १८७२ चा १५. विवाह व घटस्फोट अधिनियम, १८६५” याखाली त्याच्या कार्यालयाकडे पाठवण्यात आलेल्या नोंदवण्यांच्या सर्व १८६५ चा निर्देशिका प्रगाणित प्रतीच्या निर्देशिका विहित नमुन्यामध्ये तयार करण्याची व त्या आपल्या कार्यालयामध्ये ठेवण्याची व्यवस्था १५. करील.

निर्देशिका ८. विहित फी भरण्याच्या शर्तीवर, अशा प्रकारे तयार केलेल्या निर्देशिका, त्यांचे निरीक्षण करण्यासाठी निरीक्षणार्थ खुल्या अर्ज करण्याच्या कोणत्याही व्यक्तीस निरीक्षणासाठी सर्व वाजवी वेळी खुल्या असतील, आणि निर्देशिका ज्या असावयाच्या नोंदवण्यांशी संबंधित असतील त्या नोंदवण्यांच्या प्रमाणित प्रतीमध्ये केलेल्या नोंदीच्या नकला त्याच्यासाठी अर्ज करण्याच्या सर्व व्यक्तीना देण्यात येतील.

नोंदीच्या नकला
पुराव्यात स्वीकार्य.

९. लगतपूर्व कलमाखाली दिलेली नोंदीची नकल महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह याच्याकडून अथवा [राज्य शासनाने] या बाबतीत प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्याकडून प्रमाणित करण्यात येईल, आणि ज्याच्याशी ती नोंद संबंधित असेल तो जन्म, मृत्यू किंवा विवाह शाब्दीत करण्याच्या प्रयोजनार्थ ती पुराव्यात स्वीकार्य असेल.

१. अनुकूलन आदेश, १९३७ द्वारे “गव्हर्नर जनरल-इन-कौन्सिलने” हे शब्द गाळले.

२. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे “प्रांतीय सरकार” च्या उल्लेखाएवजी हा उल्लेख घातला.

३. आता “विशेष विवाह अधिनियम, १९५४” पहा.

४. आता पारशी विवाह व घटस्फोट अधिनियम, १९३६ पहा.

५. अनुकूलन आदेश, १९३७ द्वारे पोटकलम (२) निरसित.

१०. प्रत्येक महानिबंधक, जन्म, मृत्यु व विवाह हा ज्या क्षेत्रांकरिता त्याची नियुक्ती झाली असेल त्या महानिबंधकाने निबंधकांवर देखरेख ठेवील.

महानिबंधकाने
निबंधकांवर
देखरेख ठेवणे.

प्रकरण तीन

जन्म व मृत्यु यांची नोंदणी

क. या प्रकरणाची प्रयुक्ती

११. (१) ज्या व्यक्तींचे जन्म व मृत्यु प्रथमतः या प्रकरणाखाली नोंदणीयोग्य असतील अशा व्यक्ती ज्यांचे जन्म व मृत्यु नोंदणीयोग्य आहेत अशा व्यक्ती.

१८६५ चा १०. (क) ^१[हा अधिनियम ज्या राज्यक्षेत्रांवर विस्तारित आहे त्या राज्यक्षेत्रांत] ^२भारतीय उत्तराधिकारी अधिनियम, १८६५' ज्यांना लागू होतो आणि ज्यांच्या बाबतीत त्या अधिनियमाच्या कलम ३३२ खालील आदेश त्या काळी अंमलात नसेल अशा वंशातील, पंथातील किंवा बन्यजमातीतील व्यक्ती आणि ख्रिस्ती धर्म प्रतिज्ञापित करणाऱ्या सर्व व्यक्ती ;

(ख) [निरसित.] विधि अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे निरसित.

(२) परंतु असे की, ^३[राज्य शासन] राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे * * * सर्वसाधारणपणे किंवा कोणत्याही स्थानिक क्षेत्रातील अन्य कोणत्याही व्यक्तिवर्गाला हे प्रकरण लागू करून त्याच्या प्रवर्तनाची कक्षा विस्तारित करू शकेल.

ख. नोंदणी आस्थापना

१२. ^४[राज्य शासनास] आपल्या प्रशासनाखालील राज्यक्षेत्रांमधील ते निश्चित करील अशा स्थानिक धेत्रांकरिता आणि त्यास योग्य वाटेल तर त्या राजक्षेत्रांमधील कोणत्याही व्यक्तिवर्गाकरता निबंधक, जन्म व मृत्यु ग्रहणून, आपणास आवश्यक वाटतील तितक्या व्यक्तींची नावानिशी किंवा त्यांच्या पदीय नात्याने नियुक्ती करता येईल.

आपल्या राज्यक्षेत्रांकरिता निबंधकांची नियुक्ती करण्याचा अधिकार. निबंधकांची नियुक्ती करण्याचा राज्य शासनाचा अधिकार.

१३. ^५[भारतीय संस्थानांकरिता निबंधकांची नियुक्ती करण्याचा केंद्र सरकारचा अधिकार.] विधि अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे निरसित.

१८६० चा ४५. १४. प्रत्येक निबंधक, जन्म व मृत्यु हा 'भारतीय दंड संहिता' यात अभिप्रेत असल्याप्रमाणे लोकसेवक निबंधक हा लोकसेवक असल्याचे मानण्यात येईल.

मानावयाचा.

१५. ^६[निबंधकांना काढून टाकण्याचा अधिकार.] भारत शासन (भारतीय विधि अनुकूलन) आदेश, १९३७ द्वारे निरसित.

१६. (१) निबंधक, जन्म व मृत्यु या पदावर असलेल्या प्रत्येक व्यक्तीची ज्या स्थानिक क्षेत्राकरिता किंवा राज्यक्षेत्रांच्या अगर डोमिनिअन्सच्या ज्या भागांकरिता नियुक्ती करण्यात आली असेल त्या क्षेत्रात किंवा भागात निचे एकेक कार्यालय असेल.

निबंधकाचे कार्यालय व उपस्थिती.

१. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "प्रांत" याएवजी घातले.
२. आता 'भारतीय उत्तराधिकार अधिनियम, १९२५' (१९२५ चा ३१), कलम ३ पहा.
३. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "प्रांतीय सरकार" च्या उल्लेखाएवजी हा उल्लेख घातला.
४. प्रक्रांति अधिनियम, १९२० (१९२० चा ३८), कलम २ व १ ली अनुसूची याद्वारे "गव्हर्नर जनरल इन कौन्सिल यांच्या पूर्वमान्यतेने" हे शब्द वगाळण्यात आले.
५. या कलमाखाली नियुक्त केलेल्या निबंधकांप्रमाणे, आता विविध स्थानिक नियम आणि आदेश आणि सर्वसाधारण नियम आणि आदेश, खंड २, पृष्ठ ५५९ पहा.

(२) हे पोटकलम ज्याच्याबाबतीत लागू असल्याचे [राज्य शासन] निर्देशित करील असा प्रत्येक निबंधक, जन्म व मृत्यू हा महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह यांच्याकडून निर्देशित करण्यात येईल अशा दिवशी व अशा ऐलेट जन्म व मृत्यू यांची नोंदणी करण्याच्या प्रयोजनार्थ आपापल्या कार्यालयात उपस्थित राहील आणि आपल्या कार्यालयाच्या किंवा बाहेरच्या दरवाजावर किंवा त्याच्या आसपास ठळक जागी, आपले नाव व त्याचप्रमाणे ज्या खेत्राकरिता किंवा वर्गाकरिता त्याची या पदावर नियुक्ती झाली असेल त्याचा निबंधक, जन्म व मृत्यू म्हणून पदनाम आणि कार्यालयात उपस्थित राहण्याचे आपले दिवस व वेळा हा तपशील नमूद करवील.

निबंधकाची अनुपस्थिती किंवा त्याचे रिक्त पद.

१७. (१) कलकत्ता, मद्रास किंवा मुंबई या नगरांमधील स्थानिक क्षेत्राचा निबंधक, जन्म व मृत्यू सोडून भन्य अशा ज्या निबंधकाला हे कलम लागू असल्याचे [राज्य शासन] निर्देशित करील असा कोणताही निबंधक अनुपस्थित असेल किंवा त्याचे पद तात्पुरते रिक्त असेल तेव्हा, महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह यांच्याकडून नेयुक्त करण्यात येईल अशी कोणतीही व्यक्ती किंवा अशी नियुक्ती करण्यात आली नाही तर, निबंधकाचे कार्यालय ज्याच्या अधिकारितेत असेल असा जिल्हा न्यायालयाचा न्यायाधीश किंवा [राज्य शासन] याबाबतीत नेयुक्त करील असा अन्य अधिकारी, अशा अनुपस्थितीच्या काळात किंवा [राज्य शासनाकडून] ते रिक्त पद भरण्यात येईपर्यंत निबंधक, जन्म व मृत्यू या पदावर राहील.

(२) कलकत्ता, मद्रास किंवा मुंबई या नगरांतील स्थानिक क्षेत्राचा असा कोणताही निबंधक, जन्म व मृत्यू हा भन्य अनुपस्थित असेल किंवा त्याचे पद तात्पुरते रिक्त असेल तेव्हा महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह यांच्याकडून नेयुक्त करण्यात येईल अशी कोणतीही व्यक्ती अशा अनुपस्थितीच्या काळात किंवा [राज्य शासनाकडून] ते रिक्त पद भरण्यात येईपर्यंत निबंधक, जन्म व मृत्यू या पदावर राहील.

(३) महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह हा आपण या कलमाखाली केलेल्या सर्व नियुक्त्यांचे वृत्त [राज्य गासनाला] कळवील.

नोंदवव्या व पूरवावयाच्या व अभिलेखांचे जतन करण्याची

१८. राज्य शासन हे, निबंधक, जन्म व मृत्यू या पदावर असलेल्या प्रत्येक व्यक्तीला पुरेशा जन्म नोंदवव्या आणि मृत्यू नोंदवव्या पुरवील, आणि जन्म, मृत्यू याच्या नोंदणीसंबंधीच्या अभिलेख्यांचे जतन करण्याकरिता योग्य ती व्यवस्था करील.

व्यवस्था करावयाची.

ग. नोंदणीची पद्धती

१९. ज्यासाठी आपली नियुक्ती करण्यात आली असेल अशा स्थानिक क्षेत्रातील किंवा अशा वर्गातील जन्माबद्दलची किंवा मृत्यूबद्दलची नोटीस मिळाल्यानंतर प्रत्येक निबंधक, जन्म व मृत्यू हा जर नोटीस देण्यास या अधिनियमाद्वारे प्राधिकृत करण्यात आलेल्या व्यक्तीने विहित मुदतीत व विहित पद्धतीने ती दिलेली असेल तर, नाबद्दतोब त्या जन्माची किंवा मृत्यूची नोंद योग्य त्या नोंदवहीमध्ये करील :

परंतु असे की,—

(क) नोटीस एखाद्या बाबतीत खोटी असल्याचे समजण्यास त्यास कारण असेल तर, नोंद करण्याचा निर्देश देणारा किंवा नोंद कोणत्या पद्धतीने करावयाची ते विहित करणारा आदेश त्याला, जिल्हा न्यायालयाच्या न्यायाधीशाकडून मिळेपर्यंत तो जन्माची किंवा मृत्यूची नोंद करण्यास नकार देऊ शकेल ; आणि

(ख) अनौरस बालकाचा पिता म्हणून एखाद्या व्यक्तीच्या नावाची नोंद करण्याबाबत मातेने आणि त्या बालकाचा पिता म्हणून अभिस्वीकार करणाऱ्या व्यक्तीने विनंती केल्याखेरीज तो त्या व्यक्तीचे नाव नोंदवहीत नोंदणार नाही.

२०. पुढीलपैकी कोणतीही व्यक्ती जन्माबद्दलची नोटीस देऊ शकेल, त्या व्यक्ती अशा :—

(क) बालकाचा पिता किंवा माता ;

(ख) जन्माच्या बेळी उपस्थित असलेली कोणतीही व्यक्ती ;

-
१. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे “प्रांतीय सरकार” च्या उल्लेखाएवजी हा उल्लेख घातला.
 २. मद्रास शासनाचे हे कलम, त्या शासनाने नियुक्त केलेल्या सर्व निबंधकांना कलम १२ खाली लागू असल्याचे जाहीर केले आहे, मद्रास नियम आणि आदेश पहा.

(ग) ज्या घरात बालकाचा जन्म झाला असेल त्या घराचा कोणताही भाग बालकाच्या जन्माच्या वेळी स्वतःच्या ताब्यात असून जिला घरामध्ये बालकाचा जन्म झालेला आहे हे माहीत असेल अशी कोणतीही व्यक्ती;

(घ) जन्मानंतरची उपचारव्यवस्था सांभाळणारा आणि जन्म झालेला आहे यासंबंधी प्रत्यक्ष माहिती असलेला कोणताही वैद्यक व्यवसायी;

(ङ) बालकाचा जिच्याकडे ताबा असेल अशी कोणतीही व्यक्ती.

२१. पुढीलपैकी कोणतीही व्यक्ती मृत्युबद्दलची नोटीस देऊ शकेल :—

मृत्युबद्दलची
नोटीस देण्यास
प्राधिकृत असलेल्या
व्यक्ती.

(क) मृत्यूच्या संबंधात नोंदावयाचा आवश्यक तो कोणताही तपशील माहीत असलेला मृताचा कोणताही नातेवाईक ;

(ख) मृत्यूच्या वेळी उपस्थित असलेली कोणतीही व्यक्ती ;

(ग) ज्या घरात मृत्यू झाला असेल त्या घराचा कोणताही भाग मयताच्या मृत्युच्या वेळी स्वतःच्या ताब्यात असून जिला घरामध्ये मयताचा मृत्यू घडून आला आहे हे माहीत असेल अशी कोणतीही व्यक्ती ;

(घ) मृत्यूनंतर मयताचे प्रेत जिने पाहिले असेल अशी कोणतीही व्यक्ती ;

(ङ) मृत्यूनंतर मयताचे आजारपणामध्ये देखभाल करणारी कोणतीही व्यक्ती.

२२. (१) कलम १९ खाली निबंधक, जन्म व मृत्यू याने जन्माची किंवा मृत्युची नोंद केलेली असेल जन्माची किंवा तेव्हा, जन्माबद्दलची किंवा मृत्युबद्दलची नोटीस देणाऱ्या व्यक्तीने निबंधकाच्या समक्ष नोंदीवर स्वाक्षरी केली मृत्यूची नोंद नोटीस देणाऱ्या पार्हीजे :

व्यक्तीने स्वाक्षरित
करावयाची.

[परंतु असे की, नोटीस देणाऱ्या व्यक्तीने अशी नोटीस लेखी दिलेली असेल आणि [राज्य शासनाने] या बाबूतीत केलेल्या कोणत्याही नियमांनुसार आवश्यक असल्याप्रमाणे आपली ओळख पटवण्यासंबंधीचा पुरावा निबंधकाची खात्री होईल अशाप्रकारे तिने दिलेला असेल तर, तिने निबंधकाच्या समक्ष उपस्थित राहण्याची किंवा नोंद स्वाक्षरित करण्याची आवश्यकता असणार नाही.]

(२) नोंद अशाप्रकारे स्वाक्षरित होईपर्यंत [किंवा पोटकलम (१) च्या परंतुकामध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या शर्ती पूर्ण होईपर्यंत] या अधिनियमाखाली जन्माची किंवा मृत्युची नोंदणी झाली असे मानण्यात येणार नाही.

(३) अनौरस बालकाच्या जन्माची नोंदणी करताना आणि माता व आपण त्या बालकाचा पिता असल्याचे अंगस्कीकृत करणारी व्यक्ती यांनी मिळून, पिता म्हणून त्या व्यक्तीची नोंद करण्यात यावी अशी विनंती केली तर, मातेने व त्या व्यक्तीने निबंधकाच्या समक्ष नोंदवहीतील नोंदीवर स्वाक्षरी केली पाहिजे.

२३. (१) कोणत्याही जन्माची किंवा मृत्युची नोंदणी करण्याच्या वेळी, जन्माबद्दलची किंवा मृत्युबद्दलची नोटीस जन्म किंवा मृत्यू देणाऱ्या व्यक्तीकडून अर्ज आल्यानंतर व तिच्याकडून विहित फो भरण्यात आल्यानंतर निबंधक, जन्म व मृत्यू हा यांच्या नोंदणीचे जन्माची किंवा मृत्युची नोंदणी केल्याबद्दल आपल्या स्वाक्षरीचे विहित नमुन्यातील प्रमाणपत्र अर्जदारास देईल. प्रमाणपत्र देणे.

२४. (१) [हा अधिनियम ज्या राज्यक्षेत्रांवर विस्तारित असेल त्या राज्यक्षेत्रांमधील] प्रत्येक निबंधक, नोंदवहीतील जन्म व मृत्यू हा विहित कालांतरागणिक, त्याने ठेवलेल्या नोंदवहीमध्ये त्यामारील कालांतरापैकी अखेरच्या कालांतरानंतर केलेल्या जन्म-मृत्युच्या सर्व नोंदीची विहित नमुन्यातील त्याने प्रमाणित केलेली खरी प्रत ज्याकरिता आपली नियुक्ती झाली आहे ते स्थानिक क्षेत्र ज्या ठिकाणी वसलेले असेल किंवा त्या वर्गातील लोक जेथे राहत असतील अशा राज्यक्षेत्रांचा महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह याच्याकडे पाठवील :

नोंदवहीतील
नोंदीच्या प्रमाणित
प्रती
महानिबंधकास
पाठविण्याचे
निबंधकाचे कर्तव्य.

परंतु असे की, चर्च ऑफ इंलंड, चर्च ऑफ रोम आणि चर्च ऑफ स्कॉटलंड यांचे क्लर्जीमेन असलेले निबंधक, जन्म व मृत्यू यांच्या बाबतीत निबंधक, त्याच्या धर्मकार्य वरिष्ठांकडून तसा निदेश देण्यात आला असेल तर प्रथमत:

१. 'जन्म, मृत्यू आणि विवाह नोंदणी (सुधारणा) अधिनियम, १९११' (१९११ चा ९), कलम २ द्वारे घातले.

२. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "प्रांतीय सरकार" च्या उल्लेखाएवजी हा उल्लेख घातला.

३. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "भाग 'क' राज्ये किंवा भाग 'ग' राज्ये" या शब्दांएवजी घातले.

त्या प्रमाणित प्रती त्या धर्मकार्य वरिष्ठाकडे पाठवू शकेल व तो वरिष्ठ त्या प्रती योग्य तो महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह याच्याकडे पाठवील.

त्या पोटकलमात “चर्च ऑफ इंग्लंड” व “चर्च ऑफ स्कॉटलंड” याचा अर्थ, कायद्यानुसार स्थापन करण्यात आलेले अनुक्रमे चर्च ऑफ इंग्लंड आणि चर्च ऑफ स्कॉटलंड, असा आहे आणि “चर्च ऑफ रोम” याचा अर्थ, रोमच्या पोपला धर्मप्रमुख मानणारे चर्च, असा आहे.

(२) [निरसित.] विधि अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे निरसित.

* * * *

शोध घेणे व नोंदवह्यांतील नोंदवहीतील प्रती. २५. (१) प्रत्येक निबंधक, जन्म व मृत्यू हा विहित फी भरण्यात आल्यानंतर सर्व वाजवी वेळांमध्ये, त्याने ठेवलेल्या नोंदवह्यांमध्ये शोध घेण्याची परवानगी देईल, आणि त्यामधील कोणत्याही नोंदीची प्रत देईल.

(२) या कलमाखाली दिलेली नोंदवहीतील कोणत्याही नोंदीची प्रत्येक प्रत निबंधक, जन्म व मृत्यू याच्याकडून प्रमाणित करण्यात येईल आणि ती ज्या जन्माशी किंवा मृत्युशी संबंधित असेल तो शाबोत करण्याच्या प्रयोजनार्थ पुराव्यात स्वीकार्य असेल.

विवक्षित जन्म व मृत्यू यांच्या नोंदवहीतील नोंदवहीतील अपवादात्मक तरतूद. २६. कलम १९ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी ^३[राज्य शासन] नियम ^३ करून निबंधक, जन्म व मृत्यू यांना, ज्या स्थानिक क्षेत्रांकरिता किंवा ज्या वर्गाकरिता त्यांची नियुक्ती करण्यात आली असेल त्यांच्याबाहेर होणाऱ्या जन्मांची किंवा मृत्युंची नोंद करण्यासाठी त्या नियमांमध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात यावयाच्या अशा शर्तीवर व अशा परिस्थितीमध्ये त्या नियमांद्वारे प्राधिकृत करू शकेल.

घ. खोट्या माहितीबद्दल शास्ती

बुद्धिपुरस्मर खोटी माहिती देण्याबद्दल नोटिशीच्या संबंधात कोणतेही खोटे विधान ते जन्मांच्या शास्ती. २७. जर कोणत्याही व्यक्तीने जन्माच्या किंवा मृत्युच्या संबंधी या अधिनियमाखाली द्यावयाच्या कोणत्याही नोंदवहीतील नोटिशीच्या संबंधात कोणतेही खोटे विधान ते जन्मांच्या किंवा मृत्युंच्या कोणत्याही नोंदवहीत समाविष्ट व्हावे या हेतूने केले तर, तिला तीन वर्षांपर्यंत असू शकेल इतक्या मुदतीचा कारावास किंवा द्रव्यदंड किंवा दोन्ही शिक्षा होतील.

ड. चुकांची दुरुस्ती

जन्मांच्या किंवा मृत्युंच्या नोंदवहीतील नोंदीची दुरुस्ती. २८. (१) निबंधक, जन्म व मृत्यू याने या अधिनियमाखाली ठेवलेल्या कोणत्याही नोंदवहीतील कोणतीही जन्माची किंवा मृत्युची नोंद, तिचे स्वरूप किंवा आशय यांच्या बाबतीत चुकीची असल्याची त्याची खात्री पटेल अशा प्रकारे शाबोत करण्यात आले तर, कोणत्या शर्तीवर व कोणत्या परिस्थितीत चुका दुरुस्त करता येतील त्यासंबंधात ^३[राज्य शासनाकडून] करण्यात येतील अशा नियमांच्या ^३ अधीनतेने तो मूळ नोंदीमध्ये कोणताही फेरफार न करता समासामध्ये नोंद करून चुकीची दुरुस्ती करू शकेल आणि समासातील नोंदीवर स्वाक्षरी करील आणि दुरुस्ती केल्याचा दिनांक नमूद करील.

(२) जर नोंदीची प्रमाणित प्रत महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह याच्याकडे अगोदरच पाठवण्यात आली असेल तर, निबंधक, जन्म व मृत्यू हा मुळातील चुकीच्या नोंदीची आणि त्या नोंदीच्या समासात केलेल्या दुरुस्तीची स्वतंत्र प्रमाणित प्रत तयार करून पाठवील.

-
१. प्रकाती अधिनियम, १९२० (१९२० चा ३८), कलम २ व १ ली अनुसूची याद्वारे हे परंतुक घातले आणि अनुकूलन आदेश, १९३७ द्वारे निरसित केले.
 २. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे “प्रांतीय सरकार” च्या उल्लेखाएवजी हा उल्लेख घातला.
 ३. कलम २६ खाली, कलमे २८ आणि ३८ यांच्या खाली संयुक्तपणे केलेल्या नियमांकरिता पहा: सर्वसाधारण नियम आणि आदेश, खंड दोन, पृष्ठ ५६२ आणि विविध स्थानिक नियम आणि आदेश. गवर्नर जनरल इन कौन्सिल यांनी या अधिनियमाखाली १९११ पूर्वी केलेले सर्व नियम राज्य शासनांनी केले असल्याचे मानले जाईल, पहा : १९११ चा अधिनियम ९, कलम ६.

प्रकरण चार

विवाह अधिनियमांची सुधारणा

[कलमे २९ ते ३१]

निरसन अधिनियम, १९३८ (१९३८ चा १) कलम २ व अनुसूची याद्वारे निरसित.

प्रकरण पाच

विवक्षित विद्यमान नोंदवह्यांच्या संबंधात विशेष तरतूद

३२. [हा अधिनियम ज्या राज्यक्षेत्रांवर विस्तारित असेल त्या राज्यक्षेत्रांतील] कोणत्याही व्यक्तीच्या विवक्षित अभिलेख अभिरक्षेत कलम ११, पोटकलम (१) मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या वर्गातील कोणत्याही व्यक्तींचा जन्म, बाप्तिस्मा, ज्यांच्या १८७२ चा नामकरणविधी, समर्पणविधी, मृत्यू किंवा दफन यांची कोणतीही नोंदवही किंवा अभिलेख अथवा १८७२ चा अभिरक्षेमध्ये १५. अधिनियम ३रा ^१ किंवा 'भारतीय ख्रिस्ती विवाह अधिनियम, १८७२' किंवा *'पारशी विवाह घटस्फोट अधिनियम, १८६५ चा १८६५' ज्यांना लागू होतो अशा वर्गातील कोणत्याही व्यक्तींच्या विवाहाची नोंदवही किंवा अभिलेख त्या त्या वेळी १५. कोणत्याही व्यक्तीच्या अभिरक्षेत असेल, आणि अशी नोंदवही किंवा अभिलेख जेथे ठेवलेले असतील अशा देशा च्या कायद्याद्वारे विशेष करून व्यादिष्ट केलेल्या कर्तव्याचे अनुपालन म्हणून आवश्यक असेल त्याव्यतिरिक्त पाठवण्यास अन्यथा अशी नोंदवही किंवा अभिलेख तयार करण्यात आला असेल तर, ती व्यक्ती ^१ [१ एप्रिल, १८९१ या परवानगी. दिवपापूर्वी केळाही] ती नोंदवही किंवा तो अभिलेख ज्या राज्यक्षेत्रात ती व्यक्ती राहते त्याचा महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह याच्या कार्यालयाकडे * * * पाठवू शकेल ;

* * * * *

३३. [(१) कोणतोही ^१ [राज्य शासन] त्याच्या प्रशासनाखालील राज्यक्षेत्रांच्या महानिबंधकाकडे कलम नोंदवह्यांची तपासणी ३२ बाली पाठविण्यात आलेल्या नोंदवह्यांच्या किंवा अभिलेखांच्या बाबतीत ^१ * * * अशा नोंदवह्या किंवा अभिलेख यांच्या तपासणीसाठी आयुक्त म्हणून अपणास योग्य वाटेल एवढ्या व्यक्तींची नियुक्ती करू शकेल.]

(२) अशा प्रकारे नियुक्त केलेले आयुक्त ^१ [राज्य शासनाकडून] नियुक्तीच्या आदेशाद्वारे किंवा त्यानंतरच्या कोण त्याही आदेशाद्वारे निर्देशित करण्यात येईल अशा मुदतीपर्यंत पद धारण करतील.

३४. (१) लगतपूर्व कलमाखाली नियुक्त केलेले आयुक्त, कलम ३२ खाली महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व आयुक्तांची कर्तव्ये. विव ह यांच्याकडे पाठवण्यात येईल अशा प्रत्येक नोंदवहीची किंवा अभिलेखाची स्थिती, अभिरक्षा आणि त्याचा असरलपणा यासंबंधी चौकशी करतील आणि अशा सर्व नोंदवह्या किंवा अभिलेख यांची अथवा नोंदवह्यांचे किंवा अभिलेखांचे भाग यांची ते जितपत यथार्थ व विश्वासाह असतील त्याप्रमाणे वर्णनपर सूची किंवा वर्णनपर सूच्या मर्हा नंबंधकांकडे सुरूद करतील.

(२) सूचीमध्ये किंवा सूच्यांमध्ये विहित तपशील असेल आणि नोंदवह्या किंवा अभिलेख किंवा नोंदवह्यांचे किंवा अभिलेखांचे भाग विहित रीतीने निर्दिष्ट करण्यात येतील.

(३) त्याचप्रमाणे आयुक्त, त्यांनी केलेली कोणतीही सूची किंवा सूच्या यांमध्ये निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे अशी कोणतीही नोंदवही किंवा अभिलेख, अथवा नोंदवहीचा किंवा अभिलेखाचा असा कोणताही भाग समाविष्ट असलेल्या प्रत्येक स्वतंत्र पुस्तकाच्या किंवा खंडाच्या एखाद्या भागावर ती नोंदवही, तो अभिलेख अथवा नोंदवह्यांचा किंवा अभिलेखांचा तो भाग उक्त सूचीत किंवा सूच्यांपैकी निर्दिष्ट केलेल्यांपैकी एक असल्याचे लेखी प्रमाणितही करतील.

१. अनुकूलन आदेश, १९५६ द्वारे "भाग क राज्य किंवा भाग ग राज्य यामधील" या मजकुराऐवजी घातले.

२. विशेष विवाह अधिनियम, १८७२' (१८७२ चा ३), आता 'विशेष विवाह अधिनियम, १९५४' (१९५४ चा ४३) पहा.

३. जन्म, मृत्यू व विवाह नोंदणी (सुधारणा) अधिनियम, १८९०' (१८९० चा १६), कलम १ द्वारे "हा अधिनियम अंमलात आल्याच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या आत" या मजकुराऐवजी घातले.

४. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे विवक्षित शब्द व परंतुक गाळले.

५. प्रकांत अधिनियम, १९२० (१९२० चा ३८), कलम २ व १ ली अनुसूची याद्वारे मूळ पोटकलम (१) ऐवजी घातले.

६. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "प्रांतीय सरकार" च्या उल्लेखाऐवजी हा उल्लेख घातला.

७. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे विवक्षित शब्द निरसित केले.

* आता पारशी विवाह व घटस्फोट अधिनियम, १९३६ पहा.

आयुक्तांनी तयार
केलेल्या सूच्यांमध्ये
शोध घेणे व
नोंदवीच्या प्रमाणित
प्रती देणे.

३५. (१) आयुक्तांनी महानिबंधक, जन्म, मृत्यु व विवाह यांच्याकडे सुपूर्द केलेली नोंदवही किंवा अभिलेख किंवा नोंदवहांचे अथवा अभिलेखांचे भाग यांची वर्णनपर सूची किंवा सूच्या त्या पाहण्याकरिता अर्ज करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीला विहित फी भरण्याच्या शर्तीवर निरीक्षणार्थ खुल्या असतील आणि त्या नोंदवह्यांमधील किंवा अभिलेखांमधील नोंदीच्या प्रती त्यांच्यासाठी अर्ज करणाऱ्या सर्व व्यक्तींना देण्यात येतील.

(२) या कलमाखाली देण्यात आलेल्या नोंदीची प्रत महानिबंधक, जन्म, मृत्यु व विवाह यांच्याकडून किंवा [राज्य शासन] या बाबतीत प्राधिकृत केलेला अधिकारी किंवा व्यक्ती यांच्याकडून प्रमाणित करण्यात येईल, आणि ती नोंद ज्याच्याशी संबंधित असेल तो जन्म, बाप्तिस्मा, नामकरणविधी, समर्पणविधी, मृत्यु दफन किंवा विवाह शाब्दीत करण्याच्या प्रयोजनार्थ ती पुराव्यात स्वीकार्य असेल.

*[या प्रकरणाच्या
प्रयोजनार्थ जादा
आयोगांची
स्थापना.

३५क. (१) * * * राज्य शासन *[राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे] कलम ३३ च्या प्रयोजनार्थ एकापेक्षा अधिक 'आयोगांची नियुक्ती करू शकेल ; असा प्रत्येक आयोग अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करण्यात येतील एवढे आणि असे सदस्य मिळून बनलेला असेल आणि कलम ३२ खाली महानिबंधकाकडे पाठवलेल्या नोंदवहा व अभिलेख यांपैकी अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशांची या अधिनियमाखाली किंवा तदन्वये केलेल्या नियमांखाली विल्हेवाट लावण्यापुरती त्यांची कर्तव्ये मर्यादित असतील.

(२) पोटकलम (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून एकापेक्षा अधिक आयोगांची नियुक्ती करण्यात आल्यास या अधिनियमातील आयुक्तांचे उल्लेख हे अशा प्रकारे नियुक्त केलेल्या आयोगातील सदस्यांचे उल्लेख आहेत असा त्यांचा अर्थ लावण्यात येईल.]

प्रकरण सहा

नियम

नियम. ६[३६. ७[(१) प्रत्येक राज्याकरिता राज्य शासनाला * * * या अधिनियमाची उद्दिष्टे पार गडण्यासाठी नियम करता येतील].

(२) विशेषत: आणि पूर्वगामी शक्तीच्या व्यापकतेला बाध न येता, अशा नियमांद्वारे,—

(क) या अधिनियमाखाली द्याव्या लागणाऱ्या फीच्या रकमा निश्चित करता येतील ;

(ख) या अधिनियमाच्या प्रयोजनांसाठी आवश्यक असलेले नमुने विहित करता येतील ;

(ग) निबंधक, जन्म व मृत्यु याला जन्माबद्दलची किंवा मृत्युबद्दलची नोटीस देण्यास या अधिनियमाखाली प्राधिकृत असलेल्या व्यक्तींनी किती मुदतीत व कोणत्या पद्धतीने ती नोटीस दिली पाहिजे ते विहित करता येईल ;

-
- १. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "प्रांतीय सरकार" च्या उल्लेखाएवजी हा उल्लेख घातला.
 - २. 'जन्म, मृत्यु व विवाह नोंदणी अधिनियम, १८८६,' सुधारणा अधिनियम, १९९० (१९९० चा १६), कलम २ द्वारे कलम ३५क जादा दाखल केले व नंतर प्रक्रांती अधिनियम, १९२० (१९२० चा ३८), कलम ३ आणि ररी अनुसूची याद्वारे निरसित केले. प्रक्रांती अधिनियम, १९२० (१९२० चा ३८) कलम २ व १ली अनुसूची याद्वारे मूळच्या पोटकलमाएवजी आताचे पोटकलम (१) घातले आणि निरसन आणि सुधारणा अधिनियम, १९३४ (१९३४ चा २४) कलम २ आणि १ली अनुसूची याद्वारे मूळच्या पोटकलम (२) प्रमाणे असागेरे पोटकलम (२) घालण्यात आले.
 - ३. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "केंद्र सरकार किंवा" हे शब्द निरसित केले.
 - ४. अनुकूलन आदेश, १९३७ द्वारे "जर त्याला किंवा शासनाला योग्य वाटले तर गँझेट ऑफ इंडियामधील किंवा, प्रकरणपरत्वे, स्थानिक राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे" याएवजी घातले.
 - ५. या कलमाखाली नियुक्त केलेल्या आयोगांसाठी पहा : गँझेट ऑफ इंडिया १८९०, भाग एक, पृ. ७४४.
 - ६. जन्म, मृत्यु आणि विवाह नोंदणी (सुधारणा) अधिनियम, १९११ (१९११ चा ९), कलम ४ द्वारे मूळ पोटकलमाएवजी घातले.
 - ७. अनुकूलन आदेश, १९३७ द्वारे मूळ पोटकलमाएवजी घातले.
 - ८. अनुकूलन आदेश, १९५० द्वारे "आणि भारतीय राज्यांमधील ब्रिटिश प्रजाजनांकरिता केंद्र सरकारला" हे शब्द निरसित केले.

(घ) जन्माबद्दलची किंवा मृत्युबद्दलची नोटीस देणाऱ्या व्यक्तींनी निबंधक, जन्म व मृत्यू याच्यासमोर उपस्थित राहणे^१ अनावश्यक करण्यात आले असेल तेव्हा, त्या व्यक्तींनी आपली ओळख पटवण्यासाठी निबंधकाकडे सादर करावयाचा पुरावा विहित करता येईल;

(ङ) कोणत्या नोंदवह्या ठेवावयाच्या आणि निबंधक, जन्म व मृत्यू यांनी कोणत्या नमुन्यात व कशा रीतीने या अधिनियमाखाली जन्म-मृत्युची नोंदणी करावयाची आणि आपण ठेवलेल्या नोंदवह्यांतील जन्म-मृत्युंच्या नोंदींच्या खन्या प्रती त्यांनी किती कालांतरागणिक महानिबंधक, जन्म, मृत्यू व विवाह याच्याकडे पाठवावयाच्या ते विहित करता येईल;

(च) निबंधक, जन्म व मृत्यू याला आपण ठेवलेल्या नोंदवह्यांमधील जन्म-मृत्युंच्या नोंदी कोणत्या शर्तावर व कोणत्या परिस्थितीत दुरुस्त करता येतील ते विहित करता येईल;

(छ) प्रकरण ५ खाली नियुक्त केलेल्या आयुक्तांनी तयार केलेल्या वर्णनपर सूचीमध्ये किंवा सूच्यांमध्ये कोणता तपशील नमूद असावयास हवा आणि त्या सूच्या ज्यांच्याशी संबंधित असतील त्या नोंदवह्या किंवा ते अभिलेख अथवा नोंदवह्यांचे किंवा अभिलेखांचे ते भाग त्या सूच्यांमध्ये कशा रीतीने निर्दिष्ट करावयास हवेत ते विहित करता येईल; आणि

(ज) त्या नोंदवह्या किंवा ते अभिलेख कशाप्रकारे अभिरक्षेत ठेवावयाचे ते विहित करता येईल.

(३) या अधिनियमाद्वारे प्रदान करण्यात आलेला नियम करण्याचा प्रत्येक अधिकार ते नियम आधी प्रकाशित करून नंतर करण्यात आले पाहिजेत या शर्तास अधीन आहे.

(४) या अधिनियमाखाली करण्यात आलेले सर्व नियम [राजपत्रात] प्रकाशित करण्यात येतील आणि असे प्रकाशन झाल्यावर, ते जणू काही या अधिनियमातच अधिनियमित करण्यात आलेले असावेत त्याप्रमाणे परिणामक होतील.]

१९११ चा

३७. [नियम करण्याची व प्रकाशित करण्याची कार्यपद्धती.] जन्म, मृत्यू व विवाह नोंदणी (सुधारणा)

९. अधिनियम, १९११, कलम ५ द्वारे निरसित. !

^१ अनुकूलन आदेश, १९३७ द्वारे “स्थानिक शासकीय राजपत्रात” याएवजी घातले.